

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäväkokonaisuus Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella

Leena Pimper-Koivisto,
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvoinnin yhteistyöryhmän puheenjohtaja

Lakisääteiset ja maakunnalliset lähtökohdat hyte-työlle kunnissa

Hyte on kuntien ja hyvinvointialueen lakisääteinen ja osin yhteinen tehtävä

KUNNAT

HYVINVOINTIALUE

Edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä – ensisijainen vastuu omissa lakisääteisissä tehtävissään

Nimeää hyten **vastuutahon**

Huomioi päätöksenteossa **arvioidut vaikutukset** hyvinvointiin väestöryhmittäin

Seuraa kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin

Valmistelea valtuustolle **valtuustokausittain hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman**. Julkaisee sen julkisessa tietoverkossa.

Asettaa strategisessa suunnittelussaan hyten **tavoitteet ja toimenpiteet**

Raportoi vuosittain valtuustolle elinoloista, hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä ja toteutetuista toimenpiteistä

Tekee **hyte-yhteistyötä** alueensa muiden hyte-toimijoiden kanssa (julkiset toimijat, yksityiset yritykset, yleishyödylliset yhteisöt)

Edistää alueellaan hyte-työtä tekevien **järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia** hytessä

Toimittaa hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman hyvinvointialueelle

Laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä kuntien kanssa

Toimii **hyte-yhteistyössä** hyvinvointialueen kanssa ja **tukee** sitä asiantuntemuksellaan

Toimii **hyte-yhteistyössä** kuntien kanssa. **Tukee kuntia** asiantuntemuksellaan ja hyteen liittyvässä kehittämistyössä.

Tekee toimialojen välistä **hyte-yhteistyötä**

Sovittaa yhteen sote-palveluja muiden toimijoiden palvelujen kanssa

Osallistuu hyvinvointialueen hyte-neuvotteluihin

Neuvottelee vähintään kerran vuodessa yhdessä kuntien ja muiden hyte-toimijoiden kanssa hyten tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta



Esimerkkejä muista hyte-yhteistyöhön velvoittavista/liittyvistä lakiehdotuksista

1/2

KUNNAT

HYVINVOINTIALUE

Laki terveydenhuoltolain muuttamisesta (s. 180):

- Lain tarkoituksena on vahvistaa --- hyvinvointialueen ja kunnan välistä yhteistyötä sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä hytessä (2 §)
 - Hyvinvointialueen järjestäessä hyteä on sote-huollon tehtävä keskenään ja kunnan varhaiskasvatuksen kanssa yhteistyötä (32 §)
 - Hyvinvointialueen on neuvolapalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä varhaiskasvatuksesta vastaavien ja muiden tarvittavien tahojen kanssa (15 §)
- Hyvinvointialueen on järjestettävä alueensa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tarpeellinen mielenterveystyö, jonka tarkoituksena on yksilön ja yhteisön mielenterveyttä suojaavien tekijöiden vahvistaminen sekä mielenterveyttä vaarantavien tekijöiden vähentäminen ja poistaminen (27 §)
- Hyvinvointialueen on järjestettävä alueensa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tarpeellinen päihdetyö, jonka tarkoituksena on vahvistaa yksilön ja yhteisön päihhteettömyyttä suojaavia tekijöitä sekä vähentää ja poistaa päihhteisiin liittyviä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä. Terveysthuollossa tehtävä päihdetyö on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun hyvinvointialueella tehtävän päihdetyön ja mielenterveystyön kanssa (28 §)

Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta (s. 209):

- Sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi --- kunnan suunnittelua (7 §)
- Hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia ja poistettava epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä (8 §)
- Hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä (9 §)

Laki lastensuojelulain muuttamisesta (s. 271):

- Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä (hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmisteluun liittyen) yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien laadinnassa (12 §)
 - Kunta ja hyvinvointialue järjestävät lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua (31 §)

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta (s. 263):

- Hyvinvointialueen ja kunnan on edistettävä ja seurattava vammaisten henkilöiden elinoloja ja pyrittävä toiminnallaan ehkäisemään epäkohtien syntymistä ja poistamaan haittoja, jotka rajoittavat vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksia ja osallistumista (6 §)

Esimerkkejä muista hyte-yhteistyöhön velvoittavista/liittyvistä lakiehdotuksista

2/2

KUNNAT

HYVINVOINTIALUE

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sote-palveluista annetun lain muuttamisesta (s. 249):

- Kunnan ja hyvinvointialueen velvollisuus huolehtia ikääntyneen väestönsä hyvinvoinnista (2 §)
- Ikääntyneen neuvontapalveluihin ja terveystarkastuksiin on sisällytettävä ohjaus kunnassa ja hyvinvointialueella olevien palvelujen käyttöön (12 §)

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain muuttamisesta (s. 337):

- Kunnan tulee paikalliset olosuhteet ja voimavarat huomioon ottaen edistää tämän lain tavoitteiden ja tehtävien mukaista toimintaa yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa (7 §)

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta (s. 223):

- Jos henkilö tarvitsee kuntoutusta, ---- henkilö on ohjattava tarpeen mukaan palvelujen piiriin yhteistyössä näitä palveluja järjestävien tahojen kanssa (30 §) → esim. TE-palvelut siirtyvät kunnille vuonna 2024

Laki tupakkalain muuttamisesta (s. 123):

- Kunta huolehtii alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa (8 §)

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetun lain muuttamisesta (s. 125):

- Hyvinvointialue tukee alueensa kuntia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä (4 §)
- Kunnan ehkäisevän päihdetyön toimielimen ja hyvinvointialueen on huolehdittava siitä, että ehkäisevän päihdetyön toimet sovitetaan yhteen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyössä (5 §)
 - Sote-järjestämislain pykälä 6 ja 7 (hyte) sovelletaan ehkäisevässä päihdetyössä (5 §)

Muut hyvinvointialueet

Valtion viranomaiset

Ministeriöt

Yhteistoiminta-alue

Kunnat

Työllisyyspalvelut

Kansainvälinen yhteistyö

Korkeakoulut ja oppilaitokset

Tutkimus- ja kehittämisorganisaatiot

Yritykset

Palveluntuottaja-järjestöt

3. sektori

Asukkaat ja palvelujen käyttäjät

Integraatiota tarvitsevien väestöryhmien palvelut

- Lasten ja lapsiperheiden palvelut
- Ikäihmisten palvelut
- Päihde- ja mielenterveysasiakkaiden palvelut
- Kehitysvammaisten ja vammaisten palvelut
- Pitkäaikaistyöttömien palvelut
- Maahanmuuttajien palvelut

Sote-keskuksen palvelut kaikille väestöryhmille

- Vastaanottopalvelut
- Suun terveydenhuollon palvelut
- Neuvolapalvelut
- Neuvonta ja palveluohjaus
- Sosiaaliryöstön palvelut ja sosiaaliohjaus
- Mielenterveys- ja päihdepalvelut
- Opiskelijaterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut
- Toimintakyvyn ja kuntoutuksen palvelut
- Perustason päivystyspalvelut
- Lähelle tuotu erikoissairaanhoidon ja erityistason palvelut
- Kliiniset tukipalvelut

Hyte ja ennaltaehkäisevät palvelut

Perhekeskus

Sairaalapalvelut: erikoissairaanhoidon avo- ja osastohoito, osaamiskeskukset, päivystyspalvelut, palveluohjaus

Yhteistyöalue: mm. erityistason palvelut, OT-keskus, ensihoitokeskus, tiedonhallinta, sähköiset palvelut, aptj, valmius ja varautuminen (valmiuskeskus), tukipalvelut

Erityis- ja yhteistyöaluetason palvelut kaikille väestöryhmille

Henkilöstö

Kokemusasiantuntijat

Henkilöstöjärjestöt

Luottamushenkilöt

Sidosryhmät ja yhdyspinnat

POHJOIS-POHJANMAAN
HYVINVOINTISOPIMUS 2019–2025

Alaveska, Haapajärvi, Haapavesi, Hailuoto, Ii, Kalajoki, Kempele, Kuusamo, Kärsämäki, Liminka,
Lumijoki, Merijärvi, Muhos, Nivala, Oulainen, Oulu, Pudasjärvi, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä,
Raahe, Reisjärvi, Sievi, Siikajoki, Siikalatva, Taivalkoski, Tyrnävä, Utajärvi, Vaala, Ylivieska



- Kolmas maakunnallinen hyvinvointisopimus: Kumppanuussopimus, joka ilmaisee sopijaosapuolten halun edistää ja kehittää pohjoispohjalaisten hyvinvointia ([linkki hyvinvointisopimukseen](#))
- Allekirjoittajina 31.10.2019
 - kaikki kunnat
 - sote-kuntayhtymät
 - avi, PPSHP ja maakuntaliitto
- Sopimuksella kunnat ovat sitoutuneet yhteiseen hyvinvointikäsitteeseen (ks. seuraava dia), joka auttaa kokonaisvaltaisen, ihmislähtöisen hytyn suunnittelussa ja toteutuksessa

Ihmislähtöinen hyvinvointikäsitys Pohjois-Pohjanmaalla

(Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimus 2019-2025)

Minä, **pohjoispohjalainen ihminen**,
voin hyvin silloin, kun koen eläväni
hyvää arkea ja mielekästä elämää.

Hyvinvointiini vaikuttavat jokapäiväiset
arjen tarpeeni, askareeni, yhteisöni ja
ympäristöt, joissa elän ja toimin. Oma
toimintani ja arjen valintani
vaikuttavat omaan, läheisteni ja
tulevien sukupolvien hyvinvointiin.

**Toivon tulevani
kuulluksi, nähdyksi, hyväksytyksi
ja ymmärretyksi ihmisenä
enkä yksittäisten tarpeideni kautta.**



Hyte on hyvän arjen ja elämän edistämistä ihmisen elämän osa-alueilla. Hyte-työn tuleulottua asukkaita kohtaavista työntekijöistä kunnanvaltuutettuihin saakka.

1. Mitä tietoa tarvitaan?

SHL 7 § ja tiedon tuotannon vaatimukset

Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu

1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
 - sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittyminen ja
 - sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntäminen.
2. Sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen
 - asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä
 - tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista.
3. Tavoitteellisten toimien ja toimenpide-ehdotusten tekeminen
 - sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä
 - kunnan asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi.
4. Paikallisen sosiaalityön ja muun palvelu- ja tukivalikoiman kehittäminen
 - sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi kunnan muiden toimialojen suunnittelua sekä
 - yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa.

Erityistä tukea tarvitsevat henkilöt ja väestöryhmät, kohdennetut ja räätälöidyt tietotarpeet

Hyvinvointialueet ja tiedon tuotannon vaatimukset

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 29 §:

Hyvinvointialueen on seurattava alueensa

- a) väestön hyvinvointia ja terveyttä väestöryhmittäin*,
- b) järjestämänsä sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetta, saatavuutta, laatua, vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta,
- c) asiakkaiden palvelujen yhteensovittamista sekä
- d) sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia ja tuottavuutta.

Hyvinvointialueen on verrattava tätä tietoa vastaavaan muita hyvinvointialueita koskevaan tietoon ja hyödynnettävä sitä sosiaali- ja terveydenhuollon tietojohdattamisessa.

*Väestöryhmät sosiaalihuollon palvelutehtävittäin? Lapsiperheet – Lastensuojelu – Perheoikeudelliset palvelut – Päihdehuolto – Työikäiset – Vammaiset henkilöt – Iäkkäät

Myös esimerkiksi
perustuslaissa
säädettyistä
perusoikeuksista
johdetut
tietotarpeet?

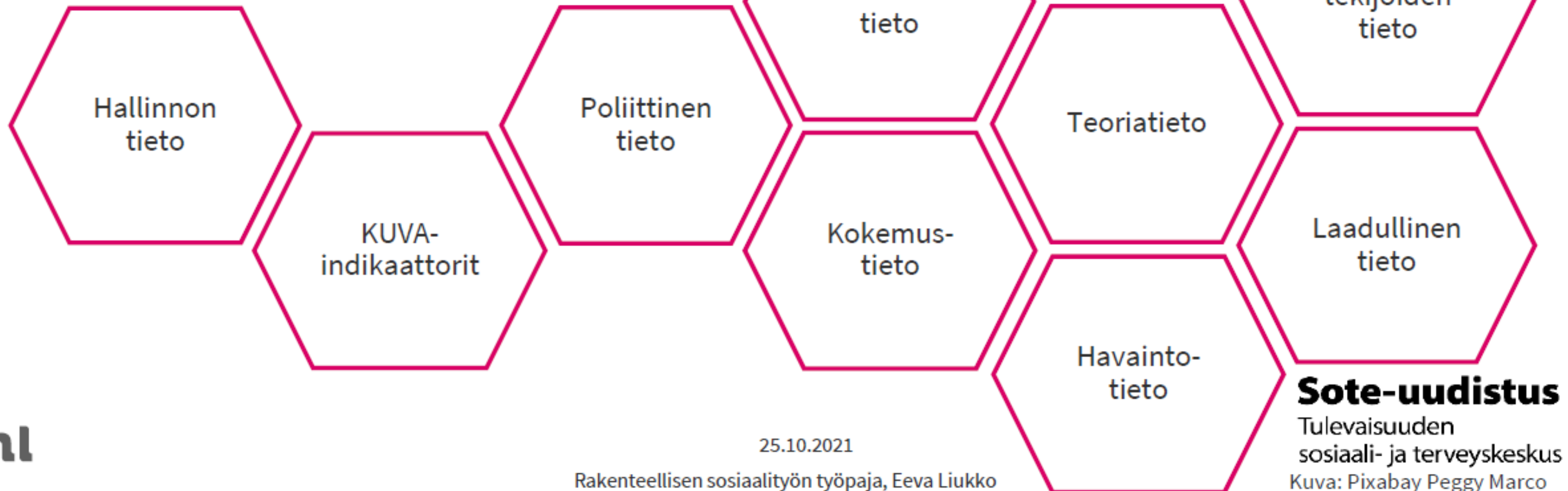
2. Mistä tieto saadaan?

Rakenteellisen sosiaalityön tiedon lähteitä?

Miten rakenteellisen sosiaalityön moniäänisyys turvataan?

Onko vaarana, että

- järjestelmälähtöinen ja järjestelmän määrittelemä tieto painottuu ja
- kriittinen, vaihtoehtoinen ja kansalaislähtöinen tieto syrjäytyy?



"Kyllä kansa tietää"

"Suomi tarvitsee koetun hyvinvoinnin mittarin"

Esimerkki

"Kansainväliseksi konsensusnäkemykseksi on vahvistumassa ajatus siitä, että yhteiskunnallista kehitystä on mielekkäintä tarkastella rajallisella määrällä erillisiä avainmittareita. Useissa ehdotuksissa avainmittaristoista indikaattorit on jäsennetty kolmen keskeisen teeman alle: talous, ympäristö ja inhimillinen ulottuvuus.

- 1) **Talousindikaattorit** pyrkivät antamaan kuvan yhteiskunnan taloudellisesta kehityksestä. Tähän mittarien ryhmään kuuluvat bkt:n ohella tavallisesti esimerkiksi työllisyys- ja työttömyysasteiden mittaaminen, valtion budjettitasapainon ja velkaantumisen seuraaminen ja muut vastaavat taloudellisen toiminnan aktiivisuutta ja kestävyyttä mittaavat suureet.
- 2) **Ympäristömittareista** keskeisimpiä ovat esimerkiksi hiilidioksidi- ja muut kasvihuonepäästöt, mutta tärkeää on huomioida myös luonnon monimuotoisuus ja luonnonvaraisten maa-alueiden ja ekosysteemien tila.
- 3) **Inhimillisistä mittareista** keskeisiksi nostetaan usein keskinäisen luottamuksen, eriarvoisuuden, turvallisuuden, koulutustason ja koetun hyvinvoinnin mittaaminen."

[Frank Martela & Jussi Ahokas, EVA-analyysi Nro 98, 14.9.2021](#)



25.10.2021

Rakenteellisen sosiaalityön työpaja, Eeva Liukko

RUOTSI

Nya mått på välförstånd

Uudet hyvinvoinnin mittarit

Talousindikaattorit

Bkt/asukas

Työllisyysaste

Työttömyysaste

Kotitalouksien velkaantuminen

Julkinen velka

Ympäristöindikaattorit

Ilman laatu

Veden laatu

Suojeltu luonto

Kemikaaliset saasteet

Kasvihuonekaasupäästöt

Inhimilliset indikaattorit

Vähävaraisuus

Itsearvioitu terveys

Koulutusaste

Ihmisten välinen luottamus

Elämäntyytyväisyys

ISLANTI

Indicators for Measuring Well-being

Indikaattorit hyvinvoinnin mittaamiseen

Talousindikaattorit

Taloustilanne, sis. bkt

Työllisyystilanne

Asumistilanne

Tulotaso, köyhyys ja eriarvoisuus

Ympäristöindikaattorit

Hiilidioksidipäästöt

Maan käyttö

Uusiutuvan energian määrä

Jätteiden käsittely

Inhimilliset indikaattorit

Terveys ja elinajanodote

Koulutus

Sosiaalinen pääoma

Turvallisuus

Työelämän tasapaino

Sote-uudistus

Tulevaisuuden
sosiaali- ja terveyskeskus

Kiitokset